

НТУ «Дніпровська політехніка»
Інститут гуманітарних та соціальних наук
Кафедра філософії і педагогіки

Силабус
дисципліни «Політична філософія»

Освітній рівень: бакалавр
Спеціальність: 052 - Політологія
Освітня програма: Філософія і політична критика
Термін навчання: 1 -й семестр (3-курс);
Формат навчання: 6 кредитів ECTS (180 годин); лекцій – 18 (36 годин); семінарів – 12 (24 години);
самостійна робота – 120 годин

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Захарчук Олексій Феліксович
Наукова ступінь	кандидат філософських наук
Наукове звання	доцент
Посада	доцент кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	служ. тел. (056) 7461183; моб: 067-388-36-63
E-mail	zaharchuk1978@i.ua
Профайл	http://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/Zakharchiuck.php?clear_cache=Y
Консультації	Час відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра філософії і педагогіки, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 1 корпус, 3 поверх, ауд. 116)

Анотація: Пропонований навчальний курс знайомить студентів з історичним розвитком філософських вчень про політику, вводить його у змістовний контекст таких опорних понять, як «буття політичного», «політична влада», «політична система», «суб`єкт політичної діяльності», «політична духовність», «політична гносеологія» тощо. Одночасно, він аналізує реальні політичні процеси, що здійснюються в Україні і світі.

Важливим завданням курсу є донести до студентів генетичний зв'язок політичної сфери з філософською проблематикою, та одночасно розкрити специфічність розуміння політики у філософському контексті.

Мета курсу: Вивчення основ політичної філософії, усвідомлення проблем, які вона має вирішувати, розуміння методології дослідження політики

Цілі курсу: Вміти розробляти логічно вивірені, можливі для практичного використання, когерентні методи пізнання; винаходити оригінальні рішення та створювати принципово нові, соціально-політичні концепти; використовувати гнучкість пізнання, вміти швидко переходити від категорії до категорії не втрачаючи цілісного бачення явищ, речей, процесів; приймати ефективні рішення на рівнях координації і субординації; здатність адекватно та цілісно оцінювати себе, кваліфікувати дії та вчинки, розуміти інших.

Результати навчання:

PH12	Базові знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології
PH13	Вільно володіти базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки

Пререквізити: (попередній освітній досвід на якому базується опанування дисципліни): дисципліни Вступ до спеціальності 033-Філософія)

ПЛАН

Тиж день	Тема та зміст лекційного/семінарського заняття	Самостійна робота, години, Завдання	Література
	ЛЕКЦІЇ	90	
1-2	<p>1 Політична філософія як галузь філософських знань</p> <p>Політика як спосіб організації суспільного життя. Виникнення політики як явища суспільного життя</p> <p>Генеza поняття “політика” в історії філософської думки.</p> <p>Політика як об’єкт окремої галузі філософського знання - політичної філософії.</p> <p>Предмет, мета, завдання політичної філософії</p> <p>Політична філософія у сучасному світі і в Україні</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>1. Андрущенко В.П. Філософія політики: Підручник. - К.: Знання України, 2003. — 400 с.</p> <p>2. Сучасна політична філософія : навчальний посібник / Д. Шевчук. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. – 348 с.</p> <p>3. Гобозов И.А. Философия политики. – М., 1998.</p> <p>Ильин М. В., Коваль Б. И. Что есть политика и что — наука о политике // Полис. — 1991. — № 4.</p> <p>Человек, политика, психология (круглый стол) // Вопр. философии. — 1995. — № 4.</p>
3-4	<p>2 Платон і Арістотель як фундатори політичної філософії</p> <p>Вплив ідей Платона на розвиток західноєвропейської політичної філософії.</p> <p>Основний зміст праць Платона</p> <p>Пошук Арістотелем найкращого політичного устрою для людської спільноти.</p> <p>Основний зміст філософсько-політичних поглядів Арістотеля</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. — К.: Основи, 2000. — 355 с.</p> <p>Платон. Законы // Платон. Сочинения: В 3-х тт.-Т.3.Ч.2.-М.:Мысль,1972.-С.83-478.</p> <p>Аристотель. Афинская политика // Аристотель. Политика. Афинская политика.-М.:Мысль,1997.-С.271-346.</p> <p>Аристотель. Політика.-К.: Основи, 2000.- 239 с.</p> <p>Арон Раймон. Демократия и тоталитаризм /Пер. с фр. Г.И.Семенова.-М.:Текст,1993.- 303 с.</p> <p>Вебер Макс. Политика как призвание и профессия // Вебер Макс. Избранные произведения /Пер. с нем.;сост., общ.ред. и послесл. Ю.Н. Давыдова; предисл. П.П. Гайденко.-М.: Прогресс,1990.-С.644-706.</p>

5-6	<p>3 Основні віхи світової філософсько-політичної думки.</p> <p>Міфологічні уявлення про владу як волю богів</p> <p>Різноманітність поглядів на державність, політичність у філософів античності</p> <p>Політика як елемент морально-релігійного порядку, держава й церква як єдина цілісність і форма Божого володарювання на землі.</p> <p>Гуманістичні філософсько-політичні вчення доби Відродження, Реформації</p> <p>Філософсько-політичні доктрини Нового часу</p> <p>обґрунтування теорії правової держави, принципів лібералізму І.Кантом; вчення про державу і громадянське суспільство Г.В.Ф.Гегеля;</p> <p>Політика як арена класової боротьби у марксизмі</p> <p>теорія утилітаризму і лібералізм у поглядах І.Бентама; критично-утопічні вчення К.А.д.Р. Сен-Сімона, М.Ш.Фур'є, Р.Оуена; економічний романтизм Ш.Сімонді; анархізм П.Прудона.</p> <p>Сучасні філософсько-політичні доктрини</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Августин Блаженний. О граде Божиим: В 4-х т. – М.: Изд-во Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1994.-Т.1.-394 с.; Т.2.-336 с.; Т.3.-281 с.; Т.4.-404 с.</p> <p>Аквінський Фома. Коментарі до Аристотелевої «Політики» //Пер. з лат. О.Кислюка.-К.: Основи, 2000.-795 с. Мак'явеллі Нікколо. Державець//Мак'явеллі Нікколо. Флорентійські хроніки.Державець /Пер.з італ. А.Перепаді.-К.: Основи,1998.-С.393-463.</p> <p>Гоббс Томас. Бегемот, або Довгий парламент. – К.:Абрис,1996.-239 с.</p> <p>Бэкон Френсис. Опыты или наставления нравственные и политические //Бэкон Френсис. Сочинения: В 2-х т.-Т.2- М.:Мысль,1972.-С.347-486.</p> <p>Гегель Г.В.Ф. Политические произведения. – М.:Наука,1978.-438 с.</p> <p>Кант Иммануил. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане.//Кант Иммануил.Сочинения: В 6-и т.-Т.6.-С.5-23.</p>
7-8	<p>4 Філософсько-політичні пошуки українських мислителів.</p> <p>Витоки філософсько-політичної думки України. “Людська держава” Г.С.Сковороди.</p> <p>Філософсько-політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства.</p> <p>Філософсько-політичні ідеї у світогляді Т.Г.Шевченка.</p> <p>Філософсько-політична платформа українського народництва.</p> <p>Філософсько-політичні концепції і погляди видатних українських вчених, літераторів, громадських діячів (М.Драгоманова, І.Франка, Л.Українки, М.Грушевського, В.Винниченка, Д.Донцова, В.Липинського та ін.).</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. — К.: Знання, 1991. — 48 с.</p> <p>Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. — К.: Либідь, 1999. — 352 с.</p> <p>Винниченко й українська соціал-демократія: (зб. док. та матеріалів) / В.С. Лозинський (упоряд. та авт. передмова). — К. : Парламентське видавництво, 2008. — 248 с.</p> <p>Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід / Н.М. Хома. – К., Юридична думка, 2012. – 591 с.</p>

9-10	<p>5 Соціальні інтереси як детермінанти політики.</p> <p>Політика як арена боротьби і як царина здійснення всезагальних інтересів. Поняття “соціальний інтерес</p> <p>Диференціація суспільства як причина виникнення специфічних інститутів регулювання суспільного життя і держави – головного з таких інститутів.</p> <p>Виникнення політики як діяльності людей у владних інститутах. Соціальне призначення політики і її основний виконавець – держава.</p> <p>Поява масових політичних партій і рухів і їх вплив на політику і здійснення державної влади.</p> <p>Консенсусний та конфліктологічний підходи до визначення політики.</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Головатий М. Ф. Мистецтво політичної діяльності: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 176 с.</p> <p>Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій.- 2-е вид., випр. і доп. – К.:Вид-во “Генеза”, 1996.-368 с.</p> <p>Консерватизм: Антологія /Упоряд.: Олег Проценко, Василь Лісовий. – К.: Смолоскип,1998.-598 с.</p> <p>Лібералізм: Антологія /Упоряд.: Олег Проценко, Василь Лісовий.- К.: Смолоскип, 2002.-1126 с.</p>
11-12	<p>6 Політика і політична влада.</p> <p>Взаємозв’язок понять “політика” і “влада”. Дефініція політики з точки зору первинності політики чи влади.</p> <p>Поняття “влада”. Генеза і природа влади. Різновиди влади. Концепції політичної влади</p> <p>Сутність трактувань дефініції політичної влади. Особливості політичної влади.</p> <p>Форми здійснення влади: панування, керівництво, управління, контроль. Диференціація влади.</p> <p>Легітимність політичної влади.</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Кухта Б. Політична влада та її рішення. — Л.: ЦПД, 2006. — 240 с.</p> <p>Рябов С. Політологічна теорія держави. — К.: КНЕУ, 1996. — 201 с.</p> <p>Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті. — К.: "Києво-Могилянська академія", 2006. — 102 с.</p>
13-14-15	<p>7 Політична система суспільства</p> <p>Тлумачення термінів словосполучення “політична система”</p> <p>Системний аналіз суспільства Т.Парсонса.</p> <p>Марксистське бачення поняття “політична система суспільства</p> <p>Концепції політичної системи Д.Істона, Г.Алмонда, К.Дойтча, Д.Трумена.</p> <p>Сутність політичної системи та її підсистем (інституціональної, регулятивної, функціональної, комунікативної, духовно-ідеологічної).</p> <p>Політичний процес як конкретне вираження функціональної підсистеми. Політичний режим як виявлення функціонування політичної системи.</p> <p>Сучасні типології політичних систем</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма — ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника; Общ. ред. и послесл. А. Филиппова. — М.: Прогресс-Традиция, 2001. — 304 с.</p> <p>Бжезинский З. Великая шахматная доска // Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання України, 2003. — С. 80—112.</p> <p>О свободе. Антология мировой либеральной мысли (I половина XX века) Отв. ред. М.А. Абрамов.-М.: Прогресс-Традиция, 2002.- 696 с.</p>

	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	90	
	<p>1 Держава як головний інститут політичної системи суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні інститути і соціальне спілкування. 2. Держава як політичний інститут. 3. Основні принципи правової і соціальної держави. 4. Проблеми державної влади в Україні 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Даль Р. О демократии / Р. Даль ; пер. с англ. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 208 с.</p> <p>Ильин И. А. О монархии и республике / И. А. Ильин // Вопросы философии. – 1991. – № 4. – С. 107–151; № 5. – С. 95–145.</p> <p>Кинг П. Классифицирование федерации / П. Кинг // Полис. – 2001. – № 5. – С. 6–18.</p> <p>Лейпхарт А. Многосоставные общества и демократические режимы / А. Лейпхарт // Полис. – 1992. – № 1–2.</p> <p>Политические институты на рубеже тысячелетий (XX – XXI) вв. / В. И. Борисюк, Г. И. Вайнштейн, И. Е. Городецкая и др. – Дубна : Феникс, 2005. – 480 с</p>
	<p>2 Політична свідомість і політична гносеологія. Масове суспільство і політичні технології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Маса та способи її формування. Маси і політичні еліти. Х. Ортега-і-Гассет про повстання мас. Маса і влада в концепції Е. Канетті. 2. С. Московічі про масове суспільство. Політична свідомість і public relations. 3. Політика і психологія мас. Психологія мас і політична система. Імідж і влада. 4. Поняття “політичних технологій”. “Чорні” та “білі” політичні технології. Соціально-практичне значення політичних технологій. 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г. Психологические основы “публик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003.</p> <p>Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.</p> <p>Московичи С. Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998.</p> <p>Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопр. философии. — 1989. — № 3,4.</p>
	<p>3 Політична свобода</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природа сили політичної влади. Взаємодія регулятивних систем. 2. Політика та право. Закон – аспект моралізації домінуючої ідеології. 3. Політика та мораль. Суть відносин “влада-закон-мораль”. 4. Політика як свобода. Відповідальність в політиці. Аспекти свободи. 5. Політика: національні та загальнолюдські цінності. 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Скуратівський В.А. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість і культура // Філософія. Навч. посібник . – К. : Вікар, 2005. – с. 429 – 443</p> <p>Вебер М. Политика как призвание и профессия // М. Вебер. Избр. произведения. — М.: Прогресс, 1990.</p> <p>Трипольський В.О. Демократія і влада. –</p>

			К.: Парламентське вид-во, 2007. – 174 с.
	<p>4. Політична ідеологія та політичні Міфи.</p> <p>1. Суспільна ідеологія: зміст, сутність і соціальне значення.</p> <p>2. Природа ідеократії: словесний фетишизм та “ідеологічна” людина.</p> <p>3. Техніки ідеологічної влади: індоктринації, демагогія, примітивізація свідомості та ін.</p> <p>4. Міф як феномен сучасної політики. Політичні міфи: зміст, сутність і соціальне значення. Функції політичних міфів.</p> <p>5. Міф та утопія як інструменти політичної влади: міф як спосіб осмислення історії, утопія як спосіб проектування майбутнього</p>	Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу	<p>Арендт Х. Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996</p> <p>Кравченко И. И. Политическая мифология: вечность и современность // Вопр. философии. — 1999. — № 1.</p> <p>Матц У. Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // Полис. — 1992. — № 1–2</p> <p>Почепцов Г. Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.</p> <p>Эдельман О. Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5.</p>
	<p>5 Аксіологічний аспект політики</p> <p>1. Аксіологія у політиці. Співвідношення політики і моралі.</p> <p>2. Історичні долі ідеї справедливості.</p> <p>3. Поняття “політичної культури”. Політична культура і влада.</p> <p>4. Політична культура і політична поведінка громадян. Структура та функції політичної культури.</p>	Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу	<p>Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999</p> <p>Рікер П. Насильство та мовлення / П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.</p> <p>Ушакин С. А. Речь как политическое действие // Полис. — 1995. — № 5.</p> <p>Апресян Р. Г. Сила и насилие слова // Человек. — 1997. — № 5</p>

Критерії оцінювання:

Загальна система оцінювання курсу рейтингова

Поточний контроль:

розширений тематичний виступ-презентація на семінарському занятті — 40%

присутність на заняттях, підготовленість та активний внесок у дискусії — 40%

семестрова робота по тематиці дисципліни – 20%

Підсумковий контроль:

У разі необхідності (студент не відвідував занять, не має поточних оцінок, бажає підвищити оцінку), усний/письмовий іспит - 100%

Лекції: для повноцінного сприйняття та засвоєння матеріалу лекцій необхідною умовою є попереднє самостійне

опрацювання запропонованих джерел та літератури.

Семінарські заняття: На кожне семінарське заняття всі учасники мають опрацьовувати запропоновані джерела й літературу, щоб бути готовими до активного внеску в обговорення дослідницької проблеми, яку на відповідному занятті одна/один з учасників презентуватиме у розширеному виступі.

Політика курсу:

В процесі опанування дисципліни студентам забороняється:

Запізнюватися (у випадку форсмажорного запізнення, необхідно вибачитися та зайти в аудиторію після дозволу викладача, максимально не привертаючи уваги, а після заняття пояснити причину запізнення);

Пропускати заняття без поважних причин (у випадку поважної причини надати документ, що пояснює відсутність (лікарняний, довідка, мобільність навчання тощо);

Плагіат при виконання самостійних завдань;

Використовувати гаджети та інформаційні джерела під час виконання контрольних завдань в аудиторії;

Перебивати викладача чи студента під час їх промови;

Використовувати сленг, нецензурну лексику чи лайку.

Етичною основою педагогічного спілкування визнаються суб'єкт-суб'єктні відносини, в яких кожен учасник процесу має рівні права на участь в освітньому середовищі, тому педагогічний діалог має будуватися на поважній взаємодії викладач-студент та прийнятті буд-яких позицій на умовах їх обґрунтованості та доведеності, а також толерантного ставлення до учасників навчального процесу іншої релігійної конфесії, національної ідентичності, політичних уподобань тощо.

Додатки: конспект лекцій, контрольні питання, перелік навчальної літератури.....